

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
İnsan Hakları Bilgi Kitapçığı No. 14

Yeni Kölelik Biçimleri

Bu gayri resmi çeviri İngilizce orijinalinden İnsan Hakları Ortak Platformu gönüllüleri tarafından yapılmıştır.

Belgenin orijinali <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet14en.pdf> adresinden temin edilebilir.

İnsan Hakları Ortak Platformu | Human Rights Joint Platform
Tunus Cad. No: 87/8 06700 Kavaklıdere Ankara
Tel. +90 312 468 8460
Faks. +90 312 468 9253
www.ihop.org.tr | ihop@ihop.org.tr

BİLGİ KİTAPÇIĞI NO.14 YENİ KÖLELİK BİÇİMLERİ

Hiç kimse, kölelik ya da kulluk altında tutulamaz; her türden kölelik ve köle ticareti yasaktır.

İnsan Haklarının Evrensel Beyannameesi ile Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi

KÖLELİK: MODERN GERÇEKLİK

Kölelik, uluslararası alanda geniş kapsamlı olarak ses bulan ilk insan hakları meselesidir. Fakat evrensel mahkûmiyete rağmen, yeni kölelik biçimleri, köleliğin yirminci yüzyılın gelecek yıllarında ciddi ve sürekli devam eden bir sorun olarak devam edeceğini göstermektedir.

Bugünlerde 'kölelik' kelimesi, birçok insan hakları ihlalini kapsamaktadır. Geleneksel kölelik ve köle ticaretine ek olarak, kötüye kullanmayı, çocuk ticaretini, çocuk fuhuş'unu, çocuk işgücü sömürsünü, kız çocuklarının sünnet edilmesini, savaşlarda çocukların kullanılmasını, kölelik borcunu, insan ve insan organlarının ticareti ile ırk ayrımı ve sömürgecilğe ait rejimlerin altındaki çalışmaları içerir.

Yeni kölelik biçimleri yasalara aykırı olarak yapılabilir. Bu durum yeni kölelik biçimlerinin net bir resmini ortaya çıkarmayı, cezalandırmayı ve bu sorunu ortadan kaldırmayı zorlaştırmaktadır. Sorun, kölelik mağdurlarının istismar mağdurları gibi genellikle çok yoksul ve risk altındaki sosyal gruplardan geldiğinin gerçeği ile ortaya çıkmaktadır. Korku ve ayakta kalma ihtiyacı, mağdurların açıkça konuşmaları konusunda onları cesaretlendirmemektedir.

Fakat yeni kölelik biçimlerinin çok geniş ve yaygın bir sorun olduğunu gösteren birçok kanıt vardır. Sadece bir örnekte bile bu acımasız gerçek görülmektedir: Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından yapılan en son tahmine göre, yüz milyon çocuk, ucuz işgücü olarak istismar edilmektedir.

İnsan hakları konularında kamusal farkındalığı artırmak amacıyla başlatılan kampanyalara ek olarak, bu bilgi kitapçığı, köleliliği durdurmak ve engellemek için uluslararası alanda çalışmalar yapmanın önemini göstermekte ve yeni kölelik biçimlerini tanımlamaktadır. Yaptıkları eylemlerle yeni kölelik biçimlerinin uzun sürmeyeceği evrensel bir insan hakları düzenini inşa etmek için katkı sunan özel gruplara ve bireylere ayrıca önerilerde bulunmaktadır.

KÖLELİK BİÇİMLERİ

Özel Raportörlerin bulguları ve çalışmalarının yanı sıra Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Kuruluş'larına ve özellikle yeni kölelik biçimleri üzerine çalışan çalışma grubuna sunulan eşzamanlı kanıtlar yeni kölelik biçimlerinin açık bir resmini göstermektedir. Bunları izleyen tanımlamalar resmi kaynaklardan edinilebilir.

Kuruluşlar ayrıca köleliğin farklı biçimleri arasında belli bir ayrımın olmadığını ortaya çıkarmaktadır. Benzer ailelerden ve gruplardan gelen kişiler genellikle yeni kölelik biçimlerinin mağdurlarıdır; örneğin, aşırı yoksul gruplar, kölelik yaparak çalışanlar, zorla çalışanlar, çocuk işçiliği ya da çocuk fuhuşu mağdurları gibi.

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ

Çocuk işçiliği büyük talep görmektedir çünkü çocuk işçiliği ucuz işgücüdür. Çocuklar doğal olarak çok uysal olurlar; yetişkinlere göre çocukları disipline etmek daha kolaydır ve çocuklar şikâyet etmekten çok korkarlar. Kendi küçük fiziksel ve çevik parmakları, belirli işler için vicdansız işverenler tarafından bir beceri olarak görülmektedir. Genellikle, aileleri işsiz olarak evde oturdukları zaman işlerin çocuklara verildiği görülmektedir. Günde on iki ile on dört saat çalışan ve bir yetişkin maaşından daha az alan yedi ile on yaş arasındaki çocuklar vardır.

Hizmetçi olarak çalışan çocuklar saatlerce sadece cüzi bir ücret için çalışmamakta aynı zamanda özellikle fiziksel istismar ve cinsel istismara uğrama riski taşımaktadırlar.

Daha aşırı örnekler vermek gerekirse, bazen çocuklar kaçırılır, uzak kamplarda tutulur ve kaçmalarını engellemek için geceleri zincire vurulur. Taş ocakçılığında ve yol çalışmalarında kullanılır.

Çocuk işçiliği, çoğu zaman zor ve tehlikelidir; çocukların sağlığını bozar ve onları ilk çocukluk yıllarının eğlencelerinden ve eğitimlerinden yoksun bırakır.

Sivil Toplum Örgütleri, çocuk sömürgeciliğini ortadan kaldırmak için uluslararası bir program önermiştir. Öneriler aşağıdaki gibidir:

Tüm zorunlu çalışma kampları, on iki ay içinde ortadan kaldırılmalıdır;

Çocuklar, Uluslararası Çalışma Örgütü ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1995'te tanımlanan tehlikeli çalışma biçimlerinden ayrı tutulmalıdır;

ILO Sözleşmesi'nin 138. Maddesi tarafından yasadışı kabul edilen 10 yaş altındaki çocuk işçiliğinin tüm biçimleri ortadan kaldırılmalı ve 10-14 yaş grubundaki çalışan çocukların oranı 2000 yılına kadar yarıya indirilmelidir

SAVAŞLARDA ÇOCUKLARIN KULLANILMASI

Dünyanın birçok yerinde, askeri hizmete giren çocukların zorla askeri işler yaptığı bildirilmektedir. Sonuçlar yıkıcıdır. Bazı çocuklar sorguya alınırken, çocuklara işkence edilirken, çocuklar dövülürken veya savaş esiri olarak tutulurken birçoğu silahlı operasyonlarda ölmekte ya da etkisiz hale getirilmektedir.

İNSAN TİCARETİ, CİNSEL İSTİSMAR

Kadınları fuhuş amacıyla işe alma, gizlice başka yerlere kaçırma, kadınları fuhuşa sürükleyerek kadın sömürgeciliği yapma ya da birçok ülkede görüldüğü gibi hem kız hem erkek çocuklarının fuhuşa sürüklenmesi tamamen belgelenmiştir. Bazı durumlarda özellikle çocukları içeren istismar ve pornografi ve turizmdeki ilerleme ve büyüme arasında bir ilişki kurulmuştur.

ÇOCUK TİCARETİ

Çocuk ticareti yapan kişiler, yoksul ailelerin çocuklarını varlıklı ailelere vermeyi bir kar kaynağına dönüştürmüşlerdir. Çocukların çıkarlarını gözetecek bir denetim mekanizmasının bulunmamasının yanı sıra, ailelerin ve aracılardan maddi kazanç sağlaması bu durumu çocuk ticareti haline dönüştürmektedir.

KÖLELİK BORCU

Kölelik borcu geleneksel kölelikten kesinlikle ayırt edilemez; çünkü bu borç, para ödenene kadar kişinin kendi sürdüğü topraktan ya da kendi işinden ayrılmasını önlemektedir. Teoride bir borcun, bir süre zarfında geri ödenmesi mümkün olmasına rağmen, burada borçlunun tüm çabalarına karşın borcunu ödeyemediği bir kölelik durumu ortaya çıkmaktadır. Normalde borç, köle işçi çocuklar tarafından ödenir. Ortaklık, kölelik borcunun altında kalan borçlulara giden tanıdık bir yoldur.

IRKÇILIK VE SÖMÜRGEÇİLİK

İrkçilik, eğitimle ve siyasi reform yoluyla çözülebilen basit bir ırk ayrımcılığı sorunu değildir. Güney Afrika'daki ayrımcılıkta görüldüğü gibi, ırkçılık sonucu yarı sömürge sistemi kurularak Güney Afrika'daki siyah nüfusun malına el koyularak mallar kamulaştırıldı. Zorlayıcı muameleler sonucu yerli işçi nüfus, beyaz yatırımcıların çıkarları ve onların kar elde etmeleri için çalışır. Tüm nüfusun insan hakları baskı altına alınarak, ırkçılık ve sömürgeciliğin diğer biçimleri toplu ya da kolektif kölelik üzerinde etkide bulunur. Kötü bir yaşam, hakların kendi seçimi değildir fakat bir kölelik devletinde doğulur ve buna karşı itirazı olan varsa da bu sayı çok azdır.

KÖLELİK: Bir Ruh Hali

Yasal işçilik sistemine göre, geleneksel kölelik her yerde kaldırılmıştır, ancak tamamen yok edilmemiştir. Hala köle pazarları raporları mevcuttur. Kölelik kaldırılrsa bile izleri kalmaktadır. Uzun zaman sonra resmen ortadan kalkana kadar köle mağdurları ile onların torunları arasında ya da kölelik işini yapan kişilerin mirasçıları arasında kölelik bir ruh hali olarak sürebilmektedir.

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

Kölelik ve köleliği ortadan kaldırmayla ilgili uluslararası sorun, on dokuzuncu ve yirminci yüzyıldaki antlaşmaların, beyannamelerin ve sözleşmelerin temasını oluşturmuştur. Doğrudan bu meseleyle alakalı olan üç yeni antlaşmanın ilki, Milletler Cemiyeti tarafından düzenlenen 1926 yılında yapılan, *Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Uygulama ve Gelenekleri Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşmedir.*

Birleşmiş Milletler Genel Kurul'da alınan kararla 1953 yılında *Kölelik, Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Uygulama ve Gelenekleri Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşmeyi* yürürlüğe koymada başarılı oldu. 1986 ile 1990 yılları arasında yapılan antlaşmayı imzalayan devletler, köleliğe tümden son vermeyi, köleliği engellemeyi ve köleliği önlemeyi garanti etmektedirler.

1949 yılında, Genel Kurul *İnsan Ticaretinin ve Fahişelerin Sömürülmesinin Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşmeyi* kabul etti. Bu yasal araç,1904 yılına dayanan uluslararası diğer antlaşmalarla güçlendi.

Fuhuş yapanlardan çok fuhuşa zorlayan kişileri bulmak sözleşmenin amacıdır. Fuhuş yapanları eski yaşamlarına döndürmek ve bunu engellemek amacıyla öneriler getirmek üzere hükümetin toplantı yapması gerekir.

1990 yılının sonlarına doğru antlaşmayı kabul eden ya da imzalayan 60 devlet, fuhuş amacıyla insan ticareti yapan kişileri denetlemeyi ve fuhuş ticaretindeki yasaları, yönetmelikleri, fuhuşla ilgili ya da şüpheli kişilerin diğer koşullarını yürürlükten kaldırmayı garanti etmektedir.

1926 yılındaki antlaşmaya göre köleliğin tanımı, 1956 yılında Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Konferansı'nda benimsenen köleliğe benzer uygulamalara, kurumlara, köle ticaretine ve köleliğe son verme üzerine yapılan tamamlayıcı antlaşmada kölelik borcunun uygulamalarını ve kurumlarını, evliliğin köleliğe özgü hallerini, gençlerin ve çocukların kullanıldığını anlatmak amacıyla genişletildi. Bütünleyici Antlaşma, 106 ülke tarafından imzalandı ya da onaylandı.

Köleliğin Yeni Biçimleri çalışma grubu, Birleşmiş Milletlerin kölelikle ilgili üç antlaşmasının uygulamaya konulması için atılan adımlar hakkında bilgi alan kuruluştur.

Bu konuyla ilgili diğer antlaşmaların birçoğu, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından kabul edildi ve denetlendi.

DIĞER KORUMA BIÇIMLERİ

Köleliğin genişletilmiş tanımının alanına giren insan haklarını kötüye kullanmaya karşı alınan önlemler, İnsan Haklarının Evrensel Beyannamesini, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesini, Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesini, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve Çocuk Hakları Sözleşmesini içerir. Her sözleşme ve antlaşma altında kurulan komiteler, taraf devlet uygulamalarını izler.

Ayrıca, köleliği içeren insan hakları ihlalleri ile ilgili özel şikâyetleri alan Birleşmiş Milletler kanalları vardır.

2 Eylül 1990 yılında yürürlüğe giren Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuk mağdurların sayısını dikkate alarak köleliğin yeni biçimleriyle verilen mücadelenin de en etkili araçlarından biridir ve özel bir anlamı vardır. Devletler tarafından onaylanan ve yürürlüğe konulan antlaşma, savaşlarda çocukların cinsel olarak, ekonomik olarak ve diğer biçimlerde kullanılmasını ve çocuk ticaretini içeren sömürgeciliğe karşı önlemler almayı önermektedir.

(Uluslararası yasal araçlar ve uygulamalar yanında insan hakları ihlallerinin bildirildiği şikâyet mekanizmalarını izleyen Birleşmiş Milletler insan hakları organlarına dair metinler, bilgi kitapçığı serilerinde bulunur. Yayınlanan Bilgi Kitapçıklarının listesi arka kapak içinde verilmiştir).

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'DEKİ ÇALIŞMALAR

Yeni Kölelik Biçimleri üzerine çalışan Çalışma Grubunun kölelikle ilgili çalışmalar yürütmek için Birleşmiş Milletlerde genel sorumlulukları vardır. Kölelik üzerine Çalışma Grubu olarak ilk toplantınının 1975 yılında yapılmasının ardından, grubun ismi 1988 yılında yenilendi.

Çalışma grubu, Azınlıkların Korunması ve Ayrımcılığın Önlenmesi alt komisyonunun üyeleri tarafından adil bir coğrafik dağılım esasına göre seçilen, beş bağımsız uzmandan oluşur. Grup yılda bir kez, bir hafta olmak üzere toplanır ve alt komisyona görüş bildirir.

*1990 yılında Çalışma Grubu Üyeleri Fatma Zora Ksentini (Cezayir)(Başkan), Ion Diaconu (Romanya), Asbjorn Eide (Norveç), Waleed M. Sadi (Ürdün), Suescun Monroe (Kolombiya) idi.

Dünya'nın farklı bölgelerindeki durumları gözden geçirmeye ve *Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Uygulama ve Gelenekleri Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme'nin* uygulamasını dikkatle izlemeye ek olarak, grup her yıl bir tema seçer.1989 yılında, tema çocuk ticaretinin, çocuk fuhuşunun ve çocuk pornografisinin önlenmesiydi; 1990 yılındaki tema ise, çalışan çocukların istismarını ve kölelik borcunu ortadan kaldırma iken, 1991 yılında, insan ticaretinin önlenmesi olarak belirlendi.

İlk iki temadan kaynaklanan sorunlarla ilişkili ulusal ve uluslararası eylem programları, hükümetlerden ve birçok örgütten gelen önerilere karşı tepkiler almayı bekleyen bu çalışma grubu tarafından düzenlendi.

Çalışma grubu, 1992 yılında, çalışan çocukların sömürülmesine son verme amacıyla yapılan uluslararası ciddi bir konferanstan çıkan fikirlerle ilgilenmeyi ve iki temanın çalışmalarını değerlendirmeyi ümit ediyordu.

ÖZEL RAPORTÖRLER

Çalışma grubunun tavsiyeleri üzerine, İnsan Hakları Komisyonu, 1990 yılında, Vitit Muntarbhorn'u, çocuk pornografisi, çocuk fuhuşu ve çocuk ticareti Özel Raportörü olarak atadı. 1992 yılında, bulgularını ve tavsiyelerini komisyona bildirdi.

Çalışma grubu tarafından önergeleştirilen bu araştırma serisi yeni kölelik biçimlerine ışık tutan ve bununla mücadele biçimlerini öneren araştırma serilerinin en sonucusudur.

1982 yılında, Benjamin Whitaker'ın kölelik hakkında güncellediği bildiri, zorunlu işgücünü, göçmen işçilerin ticaretini, zorla evlendirilen kadınları, kadın ticaretini, namus cinayetleri adı altında kadın cinayetlerini ve kız çocuklarının sünneti gibi yeni kölelik uygulamalarını kapsar.

Çocuk emeğinin sömürüsü, Abdelwahab Boudhiba tarafından araştırıldı. Boudhiba'nın 1981 yılında Azınlıkların Korunması ve Ayrımcılığın Önlenmesi Alt Komisyonuna gönderdiği rapor, çocuklar tarafından yapılan bu işlerin çoğunlukla travmatik olduğunu göstermekte ve çalışmanın özgürleştirici bir faktör ve olgunlaşmaya katkıda bulunan bir gelişme aracı olduğu düşüncesini tersine çevirmektedir.

İnsan ticaretinin durdurulması Ekonomik ve Sosyal Komisyona gönderilen ve Jean-Fernand Laurent tarafından hazırlanan raporun konusunu oluşturmuştur. Çalışma Grubu, 1991 yılındaki bu temanın gelişmesi için önerilerin dikkate alınmasını ümit etmektedir.

Hükümetin daveti üzerine Birleşmiş Milletler Özel Heyeti, 1984 yılında Mauritania'yı köleliğin sonuçlarının ortadan kaldırılmasıyla ilgili ülkenin ihtiyacının olması nedeniyle ziyaret etti.

ÖNERİLER

Gelecekteki eylemlere yönelik olarak, Çalışma Grubu şunları tavsiye etmektedir:

Çalışma Grubu faaliyetlerine katılmak amacıyla, doğrudan ilgili kuruluşlara verilmesini olanaklı kılan isteğe bağlı ya da kredi fonu yaratılabilir;

Çocuk işçilerin bulunduğu halı imalatı gibi işlerde, ürünler üzerinde çocukların bu işlerde istihdam edilmediklerini gösteren özel bir etiket olmalıdır. Tüketiciler, işaretlenmiş ürünlerin talep edilmesi konusuna teşvik edilmelidir;

Çocukların kullanılarak çalıştırılmasıyla üretilen malların boykot edilmesi için Bilgi Kampanyaları başlatılabilir;

Diğer Birleşmiş Milletler Kuruluşları ile koordinasyon halinde olan ILO tarafından kölelik borcu üzerine yapılan bir uygulama veya seminer, organize edilebilir;

Birleşmiş Milletler Teşkilatları, uzmanlaşmış kurumlar, kalkınma bankaları ve diğer hükümetler arası kuruluşlar, bu olayların bitmesine katkıda bulunan ve bu konuyla ilgili endişe duyanlarla yapılan kalkınma projelerinde, zorla çalıştırılmaları önleyebilir;

Hague'deki Özel Uluslararası Hukuk Kongresi'nde devletler, önerilen ülkelerarası uygulama üzerine yapılan antlaşmayı düzenlemede iş birliği yapar.

BİLGİ KAYNAKLARI

Çalışma Grubu mevcut kölelik sorunlarını inceleyerek, kendi çalışmalarında öncelikleri belirleyerek ve öneriler getirerek, çeşitli kaynaklardan bilgi toplar. Hükümetler, Sivil Toplum Kuruluşlarının (NGOs), Hükümetler arası Örgütlerin, çeşitli Birleşmiş Milletler Organlarının yaptığı gibi ortak faaliyetlere ve çalışmalara katılır.

Ülkeler, yeni kölelik uygulamaları mağdurlarına yardım etmek amacıyla yapılan projelere olan desteklerini ve ilgilerini gösterir. Hükümetler ayrıca, bu uygulamalara karşı iyi bir koruma sağlamayı veya bunları önlemeyi tasarlayan iç hukuk değişiklikleri hakkında bilgi vermeyi sağlar. Diğer devlet girişimleri, Avrupa Konseyi gündeminde cinsel sömürü sorununu ortaya koyarak, kölelikteki insan ticareti mücadelesini veren Birleşmiş Milletler Sistemiyle koordinasyon halinde olarak ve Birleşmiş Milletler Sözleşmelerine uyararak, danışmanlık hizmetleri için ricada bulundu.

STK'lar, Çalışma Grubu faaliyetlerine önemli katkıda bulunur. Kendi oturumlarında Çalışma Grubuna gördükleri durum hakkında bilgi verir ve kölelik antlaşmasında kınanan bu çalışmaların giderilmesi yolunda kendi deneyimlerini ve çalışmalarını anlatır. Katılımları,

devletin kritik durumundan etkilenen çocuklar için adil yardım ve destek; silahlı çatışmada yakalanan çocuklar için iyileştirme hizmetleri; çocuk ticaretinin ortadan kaldırılması amacıyla başlatılan kampanyalar; ülkelerarası evlat edinme üzerine yapılan kanunlar ve cinsel sömürü riski taşıyan çocuklar için yardım programları gibi alanlardaki katılımlar olmuştur.

Çalışma Grubu ayrıca, uzman kuruluşların sağladığı bilgilerden de yararlanır.

ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

Köleliği ortadan kaldırmak amacıyla gösterilen çabalar, Çalışma Grubuyla işbirliği içinde kendi hareket alanı olan, geniş yelpazeye sahip uluslararası organizasyonları kapsar.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)

ILO, zorla ya da zorunlu yapılan işçiliğin herhangi bir halinden yararlanılmaması ve baskının yok edilmesi için, devletlerin onayını içeren iki antlaşmayı kabul etti. 1930 yılındaki 29 No'lu Sözleşme, birçok durumlarda zorla çalıştırılmayı yasaklar; 1957 yılındaki 105 No'lu Sözleşme, ülkenin kalkınması için zorunlu işçiliği yasaklamaktadır. Her biri 100'den fazla onay aldı.

ILO'nun 1973 yılındaki Asgari Yaş Sözleşmesi, çocukların çalıştırılarak sömürülmesini engellemek için tasarlandı. Bu sözleşme, asgari çalışma yaşının zorunlu eğitimin tamamlandığı yaştan ve her halükarda 15 yaşından (gelişmekte olan ülkelerde 14) küçük olamayacağını; [çocukların] "sağlığını, güvenliğini veya ahlakını tehlikeye düşürebilecek" her türlü iş için asgari çalışma yaşının 18'den küçük olamayacağını hükme bağlamaktadır.

Hükümetler, uluslararası yasal araçlara uymak için atılan adımlar hakkında ILO'ya rapor verir. Raporlar, Sözleşmelerin ve Uygulamalar üzerine Uzmanlar Heyeti ve Uluslararası Çalışma Konferansı tarafından incelenir ve herhangi bir sorun giderilinceye kadar izlenir.

ILO ayrıca, çocuk işçiliğiyle, zorunlu çalışmayla ve diğer sömürü biçimleriyle mücadele etmek amacıyla yapılan teknik destek programlarını aktif olarak yürütür.

ILO, yeni kölelik biçimleri Çalışma Grubuna bilgilendirmede bulunur; Çalışma Grubu'nun faaliyetleri de ILO sözleşmelerinin ne derece uygulandığına ve ILO'nun sorunları çözmeye nasıl bir destek sunabileceğine ışık tutmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)

WHO, cinsel sömürünün, kölelik borcunun, çocuk ticaretinin ve ırkçı koşulların, çocukların sosyal gelişimleri ve ruh sağlıkları üzerinde ciddi riskler taşıdığını bildiren Çalışma Grubunu onayladı. Cinsel sömürü de, AIDS'in ve AIDS hastalığına yol açan virüsün (HIV) yayılma riski de ayrıca bir risk faktörüdür.

Çocuk ticareti sorunu, sağlık risklerini önleyici çalışmalara ve tedavi yaklaşımlarını geliştirme çalışmalarına ilişkin verilen öneriye ek olarak, WHO ve WHO'nun bölgesel ofisleri, özel projelere teknik destek sağlayabilir konumdadır.

Organ nakli amacıyla organ ticareti konusu hakkında kılavuzlar WHO tarafından hazırlanmaktadır.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)

Kölelik ve kölelik uygulamaları, UNESCO himayesinde hazırlanan raporların ve toplantıların konusu olmuştur. Örnek vermek gerekirse, UNESCO Uluslararası Katolik Çocuk Bürosu tarafından pornografiye karşı küçüklerin korunması üzerine yapılan araştırmalara destekleyici oldu. 1988 yılında, bir UNESCO toplantısında, silahlı çatışmaların çocuklar üzerindeki etkisi incelendi ve bu tür durumlarda çocukların haklarını korumak ve ilerletmek için çalışmalar yapılması önerildi.

UNESCO 1991 yılı içinde, 1949 tarihli *İnsan Kaçakçılığının ve Başkalarının Fuhuş Yoluyla İstismarının Menedilmesine Dair Sözleşme* üzerine toplantı düzenlemektedir. Amaç, sözleşmenin uygulanmasına yönelik öneriler geliştirmektir.

Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

FAO bir tür arazi kirasıyla/vergi vermekle ilişkili görünen çocukların köleliği ve kölelik borcuyla ilgili meseleleri ele alır. Kişilerin katılımını destekleyen ve küçük ölçekli çiftçi

örgütlerine destek sunan FAO çalışmaları kölelik borcuna karşı alınan etkili tedbirler olarak bilinir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF)

UNICEF'in rolü, yeni kölelik biçimleriyle başa çıkmak amacıyla yapılan uluslararası stratejiler açısından çok büyüktür. UNICEF, çocuk hakları sözleşmesinin hızla onaylanması ve benimsenmesi için büyük destekler vermiş ve 1990 yılının Eylül ayında, New York'da çocuklar için Dünya Zirvesi'ni düzenlemiştir.

Zirve 1990 yılında, çocukların yaşamı, korunması ve gelişimi için düzenlenen bildirgeyi ve eylem planını onayladı. Eylem planında, devletler kimsesiz ve sokak çocukları, mülteci ve yerinden edilmiş çocuklar, savaş kurbanları ve doğal ya da insan eliyle gerçekleştirilmiş afet mağduru çocuklar, göçmen işçilerin çocukları ve diğer sosyal olarak dezavantajlı gruplara mensup olan kişilerin çocukları, çocuk işçiler ya da cinsel istismar ve diğer sömürü biçimlerinin mağduru olan çocuklar, engelli çocuklar ya da yabancı iş ve ırkçı koşulların mağduru olan çocuklar gibi özellikle zor koşullar altında yaşayan milyonlarca çocuğun durumunu kolaylaştırmak için taahhütte bulunmaktadır –

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHRC)

UNHRC Daimi Grubu, mülteci çocukların durumunu ve karşılaştıkları belli sorunları izlemektedir UNHRC'nin saha ofisleri için hazırlanan mülteci çocuklar üzerine kılavuzlar, silahlı çatışmalarda çocukların askere alınması ve kimsesiz, korunmaya muhtaç çocuklar konularını da kapsamaktadır.

Birleşmiş Milletler Kadınların Statüsü Komisyonu

Özellikle kadınları etkileyen kölelikle ilgili sorunlar Kadının Statüsü Komisyonunun dikkatini çekmeye devam etmiş ve Mexico City, Kopenhag ve Nairobi'de yapılan Birleşmiş Milletler Dünya Kadın Konferansında sunulan tartışmalar, kararlar ve tavsiyelerde de ele alınmıştır. Komisyon yeni kölelik biçimleri ile ilgili bilgileri çalışma grubuna sunar.

Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Komisyonu

Çocuk ticaretini de kapsayan çocukların mağdurlaştırılması çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin bu komisyonu adalet mekanizmaları tarafından yapılan dört karşı harekât alanı belirler.

Bunlar önleme; mağdurların tedavisi; iddia edilen suçlulara yasal yaptırımlar ve suçluların rehabilitasyonu ve tedavisidir.

Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı (INTERPOL)

INTERPOL kölelik uygulamalarıyla ilgili bilgileri Birleşmiş Milletlerle işbirliği kurarak Çalışma Grubuna temin eder. Bilgiler çocuk pornografisinin tartışıldığı 1988 İnsan Ticareti Uluslararası Sempozyum raporunu kapsamaktadır. Sempozyum, yasa uygulayıcılarını, çocuklara yardım vurgusuyla pornografik malzeme üreten uluslararası piyasanın soruşturulmasına öncelik verilmesine teşvik eder. Çocukların cinsel istismarının önlenmesi konusunun yasa uygulayıcılarının düzenleyeceği kamusal farkındalık kampanyalarını kapsamaması gerektiğini tavsiye eder.

INTERPOL, küçüklere karşı işledikleri suçlar nedeniyle suçluları cezalandırma ve suç önlemede uluslararası işbirliğini ilerletme yolları üzerine çalışma yapıyor ve Çalışma Grubuyla sonuçlarını görüşecek.

HERKESE DÜŞEN GÖREVLER

Uluslararası sözleşmeler, yasal mevzuat ve işlemlerin yürürlüğe konulması ile ilgili zorunlu esaslar oluşturuldu fakat uzun süren deneyimler çeşitli biçimler alan köleliği ortadan kaldırılmasında resmi eylemlerin tek başına yeterli olmayacağını gösterdi. Derinlere kök salmış tutum ve geleneklerin değişmesi gerekmektedir.

Yeni kölelik biçimlerinin mağduru olan kişilerin zor durumları, özellikle çocukları ilgilendiren durumlar, Birleşmiş Milletlere sıklıkla bildirilmektedir. Mektuplarda genellikle şu soru sorulmaktadır: Ne yapabilirim?

Verilen yanıt, insanlık dışı sömürüyü hoş görmeyen bir dünya düzenine herkesin bir katkısı olduğu yönündedir. Ulusal ve yerel düzeyde örgütler ve bireyler tarafından yapılabilecek birçok şey var.

BİRKAÇ ÖNERİ

Özellikle çocukların, kadınların, yerli halkların ve kölelik borcu olan kişilerin içinde yer aldığı en yüksek risk grubunda olan kişilerin insan haklarını korumak ve ilerletmekle ilgili ulusal komisyonların kurulmasına yardım etmek;

Dinsel ve ilgili örgütlerin üyelerini, aktif olmaya ve son zamanlardaki yaygın insanlık dışı özellikler taşıyan sömürüyle ilgili kamusal farkındalık yaratmaya teşvik etmek;

Kölelikle ilgili uygulamaların yıkıcı sonuçlarını göstermek amaçlı yapılan kompozisyon yarışmaları ve sanatsal sergileri içeren çeşitli teknikleri kullanmayı, okul aile birliği tarafından önermek;

Çocuklar için ulusal sanat yarışmaları düzenlemek; poster ve posta pullarını tasarlamak;

10 Aralık İnsan Hakları Gününde (1948 yılındaki İnsan Haklarının Evrensel Beyannamesinin yıl dönümü) kölelik uygulamalarının yarattığı sömürüyle ilgili sorunlara dikkati çekmek;

Savunuculuk hizmetleri, eğitim programları ve okulların kurulması için geliştirilecek projelere fon bulunması amacıyla konserler düzenlemek;

Sömürüyle ilgili olduğu kadar sağladıkları bilgi hizmetleri ile ilgili olarak da medya-televizyon, radyo, gazeteler ve dergilerle ilişkilendirme arayışları içinde olmak;

Tanınmış kişilerin medya aracılığıyla insan haklarına saygı duyulmasını teşvik etmelerini sağlamak ve izleyicilerin sömürü konusundaki bilinçlerini yükseltmek;

Kadın hakları, tüketici hakları ve turizm sektörü konusunda çalışan grupların; sömürü ve sömürünün kar nesnesine dönüştürdüğü bireylerin sağlık ve gelişimi üzerindeki etkilerine dair bilinçlerini yükseltmek;

Bu gruplar ya da diğer gruplarla belli malların üzerinde “bu mallar çocuk işçiler tarafından üretilmemiştir” etiketinin basılı olduğu kampanyalar düzenlemek. Aynı grup, tüketicileri sadece bu etiketlerin basılı olduğu malları almaları konusunda eğitebilir.

Uluslararası insan hakları sözleşmelerinin henüz onaylanmadığı ölkelerde, sözleşmelerin onaylanması için kampanyalar düzenlemek.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanmıştır.

Cenevre, Haziran 1991